

De rechtspositie van de Beheerders der Coöperatieve Zuivelfabrieken.

In een onlangs gehouden vergadering van de Vereniging van Directeuren van Coöperatieve Verenigingen op landbouwgebied in Friesland werd door de Voorzitter een inleiding gehouden over het onderwerp „de rechtspositie van de Beheerders“, waarbij ten slotte de model-instructie (uitgaande van de Bond van Coöp. Zuivelfabrieken) ter sprake kwam, die noodzakelijk moest worden herzien.

Die herziening moest zijn een aanvulling en hierin bestaan, dat bij een gerezen geschil tussen de beheerder en de leden aan een commissie, bestaande uit hoogst betrouwbare, deskundige en onpartijdige personen, het recht werd toegekend, bij ontslag eventueel een schadeloosstelling te bepalen, bindend voor de vereniging.

Ik vind het nodig op deze aangelegenheid eens nader de aandacht te vestigen, omdat thans een onbeduidend verschil van mening, een vermeende onvoldoende activiteit, een minder gelukkige uitslag van een handeling, een veronderstelde partijdigheid en een minder voordelig jaar reeds aanleiding kunnen geven tot ontslag van de beheerder, zelfs al heeft deze jaren aaneen getoond, de belangen van de vereniging op een waardige wijze te willen en kunnen dienen.

Gedurende het bestaan van de coöperatieve zuivelfabrieken hebben alleen in Friesland meer dan twintig beheerders, nadat er onaangenaamheden waren ontstaan, ten slotte maar bedankt voor de functie, omdat verdere samenwerking onmogelijk bleek, het vertrouwen geschokt was en de ambitie en het gevoel voor de zaak verdwenen waren. Natuurlijk laat ik hier buiten beschouwing de personen, die ontslagen zijn wegens onbekwaamheid, onbetrouwbaarheid, verkeerde levenswandel en verwaarlozing van de belangen der vereniging.

Een bij instructie geregelde rechtspositie is nodig voor de beheerders, die een reeks van jaren naar hun beste weten en kunnen de hun opgedragen taak hebben vervuld, over wiens handelingen en beleid het Bestuur en de leden steeds tevreden waren, totdat op een ongelukkig moment één of meer leden door gekrenkte persoonlijke ijdelheden, door ondervonden teleurstelling, door verschil van inzicht of doordat zij tijdelijk voor de melk minder ontvingen dan een buurman aan een naburige fabriek, de beheerder eens op zijn nummer zullen zetten, door steeds op zijn beleid tegenover allen, al hebben die er niets mede te maken, aanmerkingen te maken. Dan begint de misère, de vergaderingen worden onaangenaam en de betrokkene is spoedig zijn evenwicht en het zelfvertrouwen kwijt; hij stemt toe, dat het het beste is zijn ontslag te vragen en leest zijn instructie eens over om na te gaan welke rechten hij heeft.

Dan leest hij, dat een commissie van onderzoek omtrent het richtige beheer kan worden ingesteld, die haar werkzaamheden regelt overeenkomstig de artikelen van het Huishoudelijk Reglement der vereniging en een rapport uitbrengt omtrent haar bevindingen in een daartoe bijeengeroepen ledenvergadering.

Laat ons nu eens aannemen dat het rapport zeer gunstig is voor de beheerder, dat er van kwade trouw, verwaarlozing van de belangen der vereniging, ongeschiktheid of het niet nakomen van de instructie geen sprake is, maar dat het conflict is ontstaan door per-

soonlijke grieven, door meer of minder ernstige verschillen van mening met het Bestuur of door onaangenaamheden met enkele leden, dan is toch reeds de noodzakelijke eensgezindheid en daardoor een vlotte samenwerking verstoord en in het belang van de vereniging wordt het toch beter gevonden, dat de beheerder zijn ontslag vraagt, hetgeen zo veel wil zeggen, dat indien hij dit niet doet, het ontslag hem wel zal worden gegeven.

Ingevolge de instructie is hij aansprakelijk voor alle schade, tengevolge van opzet toegebracht aan het fabrieksgebouw, de producten, de inventaris en de machines, terwijl hij verder aansprakelijk is voor schaden, ontstaan uit achteloosheid of nalatigheid van hem of van onder zijn verantwoordelijkheid in de fabriek toegelaten personen. Bij verschil met het Bestuur over de verantwoordelijkheid moet de zo-even genoemde commissie een uitspraak doen, zowel ten opzichte van de aansprakelijkheid als van het te storten bedrag, maar de commissie heeft niet de bevoegdheid de schadevergoeding te bepalen, waarop de beheerder recht heeft, indien hem schade wordt toegebracht aan zijn goede naam en hij zonder gegronde reden uit zijn betrekking wordt ontslagen.

Indien blijkt dat de beheerder in alle opzichten zijn verplichtingen is nagekomen, de belangen der vereniging zo goed mogelijk heeft gediend en hij niet aansprakelijk kan worden gesteld voor de minder goede verstandhouding, dan behoort aan hem bij ontslag een schadeloosstelling te worden gegeven, waarvoor het bedrag moet worden aangegeven door de Commissie belast met het onderzoek, waarvan een wordt aangewezen door de ledenvergadering, een door de beheerder en een door de Bond van Coöp. Zuivelfabrieken.

Nu zal het meermalen voorkomen, dat de aangewezenen door de ledenvergadering meent, dat hij het voordeel van de vereniging moet zoeken, dat de aangewezenen door de beheerder meent, dat hij de rechten van de beheerder moet verdedigen, terwijl de derde waarvan verwacht wordt dat hij de belangen van de vereniging zal voorstaan de beslissing in handen krijgt, waardoor de uitspraak niet altijd bevredigend is.

Een commissie moet zo onpartijdig mogelijk zijn en in verband hiermee is de wenselijkheid betoogd een permanente commissie voor uitspraken in geschillen tussen de beheerder en de vereniging aan te wijzen, maar dit komt mij minder gewenst voor, daar de gevallen, waarin een commissie moet optreden gelukkig slechts zelden voorkomen en een zeer verschillende oorzaak kunnen hebben, zodat men dan niet zeker is, dat de zaak in handen komt van de op dat moment meest onpartijdige en meest bevoegde personen.

Ook is gewezen op de mogelijkheid om voor gevallen, waarbij een bedrag als schadeloosstelling moet worden bepaald, dit op te dragen aan een arbitrage-commissie (scheidsmannen), daar dan een en ander is geregeld bij het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering en uit dien hoofde een juiste behandeling gewaarborgd is.

Bij arbitrage moet er echter een onderwerp van verschil zijn en dit verschil ontstaat eerst als over het bedrag van de schadeloosstelling geen overeenstemming kan worden bereikt, zodat de definitieve vaststelling daarvan dan eventueel aan scheidsmannen zou kunnen worden opgedragen.

In verband met het vorenstaande zou:

- * Aan art. 2 der modelinstructie derhalve moeten worden toegevoegd;
„De commissie heeft het recht voorstellen te doen tot het toekennen van een schadeloosstelling bij eventueel ontslag van de beheerder”.
- * Aan art. 3 zou moeten worden toegevoegd:
„Indien de ledenvergadering bij ontslag van de beheerder de voorstellen van de commissie tot het toekennen van een schadeloosstelling niet of gewijzigd aanneemt, heeft de beheerder het recht de benoeming van drie scheidsmannen te vragen, waaraan wordt opgedragen het bedrag der schadeloosstelling te bepalen. De scheidsmannen worden benoemd door het Bestuur van de Bond van Coöperatieve Zuivelfabrieken in Friesland.”

Nu zal men kunnen denken, dat door de voorgestelde regelingen alleen de belangen van de beheerders worden gediend, maar dit is toch niet het geval, want ook voor de verenigingen is het zeer gewenst, dat een regeling wordt getroffen, waardoor het mogelijk wordt eventueel de dienstverhouding op de meest geschikte wijze te kunnen doen eindigen. Bij het geven van ontslag komen verschillende gevoelskwesties naar voren en wordt de stemming meermalen beïnvloed door eenzijdige of partijdige voorlichting en verzwaring van de grieven waardoor verschillende leden gevoelen, dat de betrokkene onrecht wordt aangedaan. Dat de beheerder op deze wijze zijn ontslag krijgt bevredigt vele leden niet en ook deze zullen een onpartijdige beoordeling van de vermeende grieven en beweerde feiten en eventueel een financiële schadeloosstelling zeer gewenst, waarschijnlijk noodzakelijk achten.

Geen werklieden-reglement of bezoldigingsbesluit waarborgt de beheerder dat hem recht wordt gedaan; de algemene vergadering is soeverein en laat hoogst zelden billijkheidsoverwegingen ten opzichte van de betrokkene gelden, als het er om gaat de vrede in de vereniging te doen terugkeren. Indien echter de vrede in de vereniging is verstoord door omstandigheden buiten toedoen van de beheerder en hij niettegenstaande een goed beleid wordt gedwongen heen te gaan, dan heeft hij recht op een schadeloosstelling en deze kan - indien men hieromtrent niet tot overeenstemming kan komen - alleen door een onpartijdige commissie worden bepaald, zodat hieromtrent een regeling in de instructie dient te worden opgenomen.

Bij de behandeling van dit onderwerp heb ik alleen de model-instructie voor de beheerders van de coöperatieve zuivelfabrieken aangesloten bij de Bond van Coöperatieve Zuivelfabrieken in Friesland ter inzage gehad en het is mij niet bekend hoe een en ander bij de andere bonden is geregeld, maar ik gevoel dat ook elders een leemte in de instructie zal worden gevoeld en daarom heb ik gemeend in het „Officiële Orgaan” de aandacht op deze aangelegenheid te moeten vestigen.

Meermalen zijn beschouwingen over dit onderwerp gehouden, die telkens herhaald worden als een collega zijn ontslag krijgt; in het wil mij echter voorkomen dat het gewenst is dat door de beheerders eens een ernstige poging wordt gedaan om in samenwerking met de Bonden van Zuivelfabrieken hun rechtspositie te versterken.

Leeuwarden, April 1927.

Tj. KUPERUS.